

6. મીનુ

રાજેન્દ્ર પટેલ

જન્મ : ૨૦ ઓગસ્ટ ૧૯૫૮ અમદાવાદમાં

પિતા : ભોગીલાલ પટેલ માતા : લક્ષ્મીબહેન પત્ની : દક્ષાબહેન.
એમ.એસસી., હાલ ફાર્માસ્યુટીકલનો વ્યવસાય કરે છે.

એમણે ત્રણ વાર્તા સંગ્રહ “જૂઈની સુગંધ”, “અધૂરી શોધ” અને “અકબંધ આકાશ” પ્રગટ કર્યા છે. છ કાવ્યસંગ્રહ “કોષમાં સૂર્યોદય”, “શ્રી પુરાંત જણસે”, “કબૂતર, પતંગ અને દર્પણ”, “એક શોધ પર્વ”, “બાપુજીની છત્રી” અને “વાસ્તુપર્વ”નું સર્જન કર્યું છે. વિવેચનમાં ત્રણ પુસ્તકો “અવગાહન”, “અવગત” અને “મરતિ ચાહિ ના આમિ” તેમના નામે છે.

“સાંપ્રત ગુજરાતી કવિતા : ૧૯૮૫ થી ૨૦૧૦”નું વિશિષ્ટ સંપાદન કાર્ય, સાહિત્ય અકાદમી, દિલ્હી દ્વારા પ્રકાશિત થયું છે.

એમના વાર્તાસંગ્રહ “જૂઈની સુગંધ” અને કાવ્ય સંગ્રહ “શ્રી પુરાંત જણસે”ને ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમીનો પ્રથમ પુરસ્કાર અને “અવગાહન” વિવેચન સંગ્રહને તૃતીય પુરસ્કાર પ્રાપ્ત થયો છે.

હાલ, ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના ઉપપ્રમુખ, માતૃભાષા અભિયાનના ટ્રસ્ટી અને ગુજરાત પ્રાંતીય રાષ્ટ્રભાષા પ્રચાર સમિતિના કાર્યાધ્યક્ષ છે. “વાંચે ગુજરાત” અભિયાનમાં માનદ્ સહમંત્રી તરીકે સેવાઓ આપી છે. તેમણે “પુસ્તક પરબ” પ્રકલ્પનો સૌ પ્રથમ વિચાર ગુજરાત અને ગુજરાતીઓને આપ્યો છે.

ટૂંકીવાર્તાના સાહિત્યપ્રકાર વિશે તમે જાણો છો. એમાં પ્રસંગો, પાત્રો, સંવાદો, વર્ણનો એ રીતે ગોઠવાય કે લેખકનું કથયિત્વ અથવા હેતુ તમારા હૃદય સોંસરાં ઊતરી જાય. વાર્તા પૂરી થાય પછી ય તમારા મનમાંથી વાર્તા ખસે નહીં, કદાચ આગળ પણ ચાલે.

અહીં માણસ અને પશુના સ્નેહસંબંધની વાત છે. લેખક આ વાર્તાના નાયક છે અને છતાં વાર્તાનું શીર્ષક ‘મીનુ’ છે. ગુજરાતીમાં બિલાડીને ‘મિની’ અથવા ‘મીનુ’ કહે છે. તે પરિવારની સભ્ય બની જાય છે. દીકરીની સખી અને પપ્પા-મમ્મીની દીકરી બની જાય છે. એના જતાં, બાપુજી જતાં જેવો ખાલીપો કુટુંબે અનુભવેલો એવો જ ખાલીપો કુટુંબ અનુભવે છે. મીનુ એક પશુ હોવા છતાં સ્નેહસંબંધ એ શું છે એ વાત આ પરિવારને શીખવી જાય છે. સરળ ભાષામાં પ્રસંગો ધીમે ધીમે રજૂ થતા જાય છે અને લેખકનો એટલે કે ઘરના મોભી પપ્પાનો, માયાનો એટલે કે મમ્મીનો, શૈલીનો એટલે કે દીકરીનો અને લેખકનાં બાનો પરિચય થતો જાય છે. સૌથી વધારે અસરકારક રીતે મીનુનો એ બધાં સાથેનો સ્નેહસંબંધ ધીમેધીમે ખૂલતો જાય છે. મીનુના જતાં એ સ્નેહસંબંધની તીવ્રતાની પરાકાષ્ટાનો લેખક અને તેમના પરિવારની જેમ જ, વાચકો પણ અનુભવ કરે છે. અલબત્ત, એ અનુભવ પીડાકારક હોવા છતાં એમાંથી આ જગતનાં બધાં પશુ-પંખીઓ અને પદાર્થોને સુદ્ધાં ચાહવાનો જે બોધપાઠ મળે છે એ અમૂલ્ય છે.

મીનુ પરિવારમાં પ્રવેશી અને પરિવારમાંથી વિદાય થઈ એ બે બિંદુઓની વચ્ચે એક પશુ અને સમગ્ર પરિવાર વચ્ચેનો સંવેદનાત્મક ભાવાત્મક સંબંધ લેખકે ગૂંથ્યો છે. એટલે વાર્તાની ગૂંથણી પણ અત્યંત સરળ છે. લેખકે બહુ ભાવુક અને તેથી હૃદયસ્પર્શી પ્રસંગો ચૂંટીને એવી રીતે રજૂ કર્યા છે કે એક આખા પરિવારને આપણી નજર સામે જીવતો અનુભવી શકીએ. આ કારણે પાત્રો તો આપણી સાથે જ જીવતાં હોય તેવું અનુભવાય છે પણ મીનુનું પાત્ર પણ જીવંત બને છે. તેની ખાસિયતો બહુ ઝીણવટથી રજૂ થઈ છે. સંવાદો ઓછા છે પણ જરૂરી છે. વર્ણનો સાદાં છે છતાં ચિત્રો દોરી શકાય તેવાં છે. લોકો ઘરમાંથી વિદાય થયેલા સ્વજનનો ફોટો રાખે છે, આ પરિવારમાં મીનુનો ફોટો છે અને જેની શોધ લેખકને કરવી બાકી છે તેની શોધ અચાનક વાચકથી થઈ જાય છે. જગતનાં સૌ પ્રાણીઓ સાથે સ્વજન જેવો સ્નેહભાવ એ જ સાચું જીવન. એવી વાચકની શોધ સાથે વાર્તા પૂરી થાય છે - કદાચ નવેસરથી આરંભાય છે.

ચોક્કસ યાદ નથી પહેલીવાર મીનુ ક્યારે આવી હતી. લગભગ બાપુજીના મૃત્યુ પછી પંદરેક દિવસમાં પહેલીવાર ડોકાઈ હતી. હું મારા મુંડન કરેલા માથામાં બા જોડે તેલ ઘસાવતો હતો. ત્યાં બિલાડીનું બચ્ચું મ્યાઉં કરીને પ્રવેશ્યું. ટબુકડું, કાબરચીતરું, ભોળું. એનું મોં ઊંચું કરી તગતગતી પાણીદાર આંખે જોવા લાગ્યું. મેં એને બૂચકાર્યું. એ પગને ઘસાઈ સાથે ચાલ્યું ત્યારે એના સ્પર્શે એકાએક મારામાં વહાલપનો વંટોળ જગાવ્યો. એને દૂધ આપ્યું. દૂધ પી પંજો ચાટતું તડકામાં બેઠું બેઠું મારી સામે વહાલું વહાલું જોતું રહ્યું. કોણ જાણે એ રાત્રે બાપુજીના ગયા પછી પહેલીવાર આંખો છલકાઈ ઊઠી. ઊંઘ આવી નહીં. બાપુજીના સ્મરણોમાં ખોવાઈ ગયો, ત્યાં બારીમાંથી પાછું મ્યાઉં કરતું અંદર આવ્યું. પગને અડીને બેઠું. મેં હળવેથી પંપાળ્યું. એ અચાનક સહેજ કૂદી મારા ખોળામાં નિરાંતે બેસી ગયું. દીકરી નાની હતી ત્યારે આમ જ ખોળામાં સૂઈ જતી. એ પળો જાણે ફરીથી આવી હોય એવું વહાલ ઊભરાઈ આવ્યું. તેનું નામ મીનુ ક્યારે પડી ગયું તેની પણ ખબર નથી.

પછી તો દીકરી શૈલી મીનુ પાછળ ઘેલી થઈ. સવાર પડે ને બારણું ખૂલતાં પહેલો પ્રવેશ એનો થતો. બધાં પાછળ ફર્યા કરે. મ્યાઉં મ્યાઉં કર્યા કરે. દૂધ આપીએ પછી શાંત થાય. સાંજે ઓફિસથી ઘરે આવું ત્યારે દરવાજા વચ્ચે ઊભી રહી આળસ મરડે, મ્યાઉં કરે. વહાલ કરીએ ત્યારે જંપે. નહીંતર પાછળ પાછળ ફરે. ઊભો રહું તો પગની ગોળ ગોળ ઘસાઈને ચાલે. એનું અડકવું ભીતરના ભોગળ ખોલી દે. મહિનામાં એ આખા ઘરમાં હેવાઈ થઈ ગઈ. સવારે મોડી આવતી ત્યારે એને વઢ પડવા લાગી : ‘કેમ મીનું, ક્યાં રખડવા ગઈ’તી ? ખબર નથી પડતી ?’ એટલે ડાહીડમરી થઈ જાણે વઢ સાંભળવી પડે, એમ સ્વીકારી ચૂપચાપ પગલૂછણિયા પર બેસી વહાલી નજરે તાક્યા કરે. એની નજરમાં અમારો આખો પરિવાર સમાવા લાગ્યો. ધીરેધીરે એ લગભગ અમારા કંપાઉન્ડમાં જ રહેવા લાગી. થોડીક વાર આસપાસના ઘરોમાં રખડી આવે. રાત અમારે ત્યાં કાઢે. બાપુજી પાછળ બાર દિવસ તો સ્વજનો ઘરે રહ્યાં પણ એમના ગયા પછી જે ખાલીપો આવ્યો તે મીનુએ ભરી દીધો. બાને પણ હવે મીનુ ગમવા લાગી. એટલે સુધી કે હું ઓફિસ જવા નીકળું એટલે બા કહે :

‘મીનુને મળીને જાઓ, પછી મ્યાઉં મ્યાઉં કરી અમારું માથું ખાઈ જશે.’

એક દિવસ સાંજના સહેજ અંધારું હતું. અમે બહારથી ઘરે આવ્યાં. હજુ ઝાંપામાં ઊભાં હતાં ત્યાં મીનુ અમને જોઈ સામેના ઘરેથી દોડતી આવી. પણ રોડ ઉપર પૂરપાટ જતી કાર નીચે અડફટમાં આવી ગઈ. એક દર્દનાક ચીસ પાડતી ફંગોળાઈને સામેના ઘરના કંપાઉન્ડમાં ભરાઈ ગઈ. કંપાઉન્ડમાં પડેલા જૂના એસ્કુલર પાછળ એ દેખાઈ. બેટરી લઈ અજવાળું કર્યું. એ ઘવાયેલી દશામાં હતી. મોં-નાકમાંથી લોહી દદડી રહ્યું હતું. ભયાનક કણસતી હતી. ધ્રૂજતી હતી. ધીરે ધીરે ભાન ગુમાવતી જતી હતી. પાણી છાંટ્યું તો વધુ કણસી ઊઠી. પાછળના બેઉ પગ કઢંગી રીતે વાંકા વળી ગયેલા, શું કરવું તેની વિમાસણમાં પડ્યાં. આવી જ વિમાસણ બાપુજી છેલ્લે એકાએક માંદા પડ્યા ત્યારે થઈ હતી. મેં પત્ની માયાને ગાડી બહાર કાઢવા અને દીકરી શૈલીને પશુના ડોક્ટરને ફોન કરવાનું કહ્યું. એક કોથળા ઉપર જાળવીને મૂકી. એ હજી કણસતી હતી. કોથળાની ઝોળી કરી. કાર પાછળની સીટમાં બેઠો. ખોળામાં બે પગ પહોળા કરી ઝૂલમાં એને ગોઠવી. જોકે એણે અડધુંપડધું ભાન ગુમાવી દીધું હતું.

ડોક્ટરને ત્યાં સ્ટ્રેચર ઉપર મૂકી ત્યારે એ મરણતોલ હતી. ડોક્ટરે તપાસી કહ્યું : ‘પાછલા બેય પગમાં પેરેલિસિસ છે, પાળેલી છે ?’ સાંભળી અમે મૂંઝાયાં. ડોક્ટર કહે : ‘પશુ દવાખાને મૂકી આવો, બે-ત્રણ દિવસમાં મરી જશે.’ અમે મક્કમ રહી ઈલાજ કરવા કહ્યું. એમણે પાંચ ઈન્જેક્શન આપ્યાં. મેં એને પકડી હતી એટલે ઈન્જેક્શનની વેદના સહન ન થતાં, જોરથી ચિત્કારી અને બચકું ભરવા જેવું કર્યું. ડોક્ટરે ચેતવ્યા : ‘તમે સાચવજો. કરડશે તો તમારે ય ઈન્જેક્શન લેવાં પડશે.’

રાત પડી ગઈ હતી. પશુના દવાખાને જવાને બદલે ઘરે આવ્યાં. એનું જડબું તૂટી ગયેલું હતું. દૂધ મૂક્યું. મોં ના માંડ્યું. લોચો થઈ પડી રહી. માળિયામાંથી ટી.વી.નું ખાલી બોક્સ કાઢ્યું. બોક્સની ત્રણે બાજુ મોટાં એક એક કાણાં પાડ્યાં. કંપાઉન્ડમાં ઠંડો પવન ના લાગે, કાગડા હેરાન ન કરે માટે એક બાજુ ઓઠામાં ખોખું ગોઠવ્યું. અંદર બધું બરોબર કરી કંતાનનો કોથળો મૂક્યો. શૈલીથી ના સહેવાયું. એણે જૂની ચાદર ગોઠવી મીનુનો બેડરૂમ બનાવ્યો. અંદર મીનુને સુવાડી ત્યારે બધાંની આંખો ભીની હતી.

એ રાતે કોઈ સૂતું નહીં. વારેવારે મીનુની ખબર કાઢવામાં સવાર પડી. મીનુ હજુ ચેતવનંત ન હતી. શૈલીએ માતાજીના ફોટા સામે અગરબત્તી પેટાવી રાખેલી. પ્રાર્થના વરસાવી. હું ઓફિસ ગયો, પણ ચેન પડે નહીં, ફોન કરી વારે ઘડી મીનુની ખબર કાઢવાનું મન થાય. ન રહેવાતાં ઘરે આવી ફરીથી દૂધ આપવા પ્રયત્ન કર્યો. એ થોડી ખસી, સહેજ ઘસડાઈ બોક્સમાંથી બહાર નીકળવા મથી. મેં બોક્સનું ઢાંકણ ખોલી કાઢ્યું. એ ઘસડાઈ આગળના બે પગના જોરે ક્યારામાં જઈ, આગળના પગે થોડું ખોદ્યું. પછી બાથરૂમ-સંડાસ ગઈ. પગ વડે રેતી વાળવાનું ફાવ્યું નહીં એટલે જમીન પર મોં ઘસી માટી વાળવા મહેનત કરી. એની આંખમાં પાણીનો રેલો આવી ગયો. મહા મુસીબતે પાછી બોક્સમાં આવી. પહેલીવાર દૂધમાં મોં નાંખ્યું. પીવાયું નહીં. હજુ સુધી એનો અસલ અવાજ નીકળ્યો ન હતો. ઘર આખું ઉદાસ. પ્રાર્થનારત. કેસેટમાં ભજન વગાડીએ. રેકી માસ્ટર બહેનને બોલાવી રેકીની સારવાર પણ અપાવી. ત્યાં કોઈએ સલાહ આપી, બાફેલું ઈંડું આપો. ઈંડું લેવા નીકળ્યા. બેચાર જગાએ ઈંડાં ન મળ્યાં, અંતે અડધા કલાકે ઈંડાની શોધ પૂરી થઈ. ઘરે આવી, મિત્ર પાસેથી અધકચરું બાફવાની રીત જાણી લીધી. મીનુ સહેજ હલી. સહેજ મોં લંબાવ્યું. સહેજ જીભ કાઢીને અડધા બફાયેલા ઈંડાને ચાટ્યું. પછી ધીરે ધીરે થોડું થોડું કરી ખાઈ ગઈ. એ બાપુજીના વિષાદ પછીનો અમારા ઘરનો પહેલો ઉલ્લાસભર્યો દિવસ હતો.

મીનુ - મીનુ - મીનુ... શૈલીને સ્કૂલમાં મિત્રો પણ પૂછે, ‘મીનુને કેમ છે?’ મિત્રનો ફોન આવે, ‘મીનુને કેમ છે?’ દીકરીને ખોટું લાગ્યું : ‘પપ્પા, તમે બીમાર પડો છો તો કેટલા બધા લોકો ખબર કાઢવા આવે છે ને મીનુ આટલી બધી બીમાર છે તો કોઈ નથી આવતું.’

ત્રીજા દિવસે પશુના દવાખાને લઈ ગયા, ગાડીમાં પાછળ બોક્સમાં મૂકીને. ત્યાં ડોક્ટરે ફરીથી ઈન્જેક્શન આપ્યાં. ઈન્જેક્શનનો આખો કોર્સ કરવો પડે એમ હતો. દરરોજ ફાવે નહીં, એટલે ડોક્ટરને ઘરનું સરનામું આપી, આખો કોર્સ પૂરો કરવા કહ્યું. ડોક્ટર પૂછે, ‘પાળેલી છે?’ અમે કહ્યું, ‘ના.’ તો કહે ‘અહીં મૂકી જાઓ.’

પશુના દવાખાનાનું વાતાવરણ જોઈ એક મિનિટથી વધુ ન રહેવા દેવાની ચીમકી દીકરી તરફથી મળી ગઈ. મીનુને લઈ પાછા ઘરે આવ્યા. આસપાસના લોકો ટોળે વળ્યા. કહે, મૂકીને આવ્યા હોત તો ! છેવટે બે પગે ઢસડાતી મીનુને સાજી કરવાનું અમે બીડું ઝડપ્યું.

એક દિવસ ઓફિસમાં ખાસ મીટિંગ ચાલતી હતી. ઓપરેટરને કોઈ પણ ફોન ન આપવાની સૂચના આપી હતી. ઘરેથી ઉપરાઉપરી ત્રણ-ચાર ફોન આવ્યા. ઓપરેટરને લાગ્યું કોઈ અગત્યનું કામ હશે, એણે ડરતાં ડરતાં મને ફોન આપ્યો. ફોન પર શૈલીએ વધામણી આપી : ‘પપ્પા, મીનુ સીડીનાં બે પગથિયાં ચડી ગઈ.’ એ સાંભળી થયેલો આનંદ તો ભાઈ કેવળ આનંદ જ હતો — બીજું કશું નહીં. દીકરીએ વર્ષો પહેલાં અધ્ધરપધ્ધર દસ ડગલાં ભર્યા હતાં એનો રોમાંચ મનમાં ઝબકી ગયો.

ઘરમાં કશું નવું રંધાય, ગળ્યું કે તીખું, મીનુને પહેલું મળે. એક દિવસ શૈલીને ભણવામાં મમ્મીની વઢ પડી તો સાંજે ફરિયાદ મળી કે, પપ્પા, અમારે જ આખો દિવસ ભણભણ કરવાનું, આ મીનુ ભણતી નથી, એને કોઈ કંઈ કહેતું નથી.’ એ ધારે ત્યાં ફરે. બાના મંદિર પાસે, ફીઝ પાસે ડ્રોઅર, વોડ્રોબ, બાથરૂમ, નાના સ્ટડીરૂમ - ગમે ત્યાં ગમે ત્યારે એ જાય. બિનધાસ્ત કોઈની પણ સાડાબારી રાખ્યા વગર બેસે. બધા હાથ જોડી વીનવે : ‘મીનુ, હેરાન ના કર, દીદી જોડે જા. દીદી કહે, મીનુ, પ્લીઝ મારે લેસન છે, મમ્મી જોડે જા. મમ્મી રસોડામાં બરાડે, ‘જા પપ્પા જોડે, અહીં નહીં, મને તકલીફ પડે છે.’ હું પેપર વાંચવામાં મગ્ન હોઉં, કહું : ‘મીનુ, હમણાં નહીં, બા જોડે જા.’ બા કહે : ‘ચૂપ રહેવું હોય તો બેસ, નહીં તો ખસ.’ મીનુ ગૂંચવાય. પછી કંટાળીને બારીના છજામાં બેઠી બેઠી માયાને રસોડામાં કામ કરતી જોયા કરે ને બગાસાં ખાય. બધાં ટાળતાં ટાળી દે પછી જીવ બાળે, મીનુ જોડે રમવા ઝઘડો થાય.

એકવાર મારા મિત્ર, દીકરી અને પત્ની સાથે આવેલા. મીનુ તોફાને ચડેલી. પગલૂછણિયા નીચે ઘૂસી. એક બારણેથી આવી, બીજા બારણે દોડતી નીકળી. સોફા પર ચડી કૂદકા માર્યા. મિત્ર કહે, ‘આ તો બિલાડી છે કે વાંદરી?’ બધાં તોફાન નાના બાળક જેવાં. કશુંક તૂટે એટલે બહેન બા જાણે બિચારાં થઈ એક ખૂણામાં લપાઈ જાય. ઘરમાં વાતાવરણ શાંત હોય ત્યારે સમજી લેવાનું મીનુનું પરાક્રમ અને માયાની વઢ બે ફરી વળ્યાં હશે.

અમારા કરિયાણાવાળા કાકા કહે, ‘સાહેબ હમણાં હમણાં સાબુનો વપરાશ વધી ગયો લાગે છે.’ મીનુને અડ્યા વગર ચાલે નહીં. પત્નીનો વટહુકમ, અડ્યા એટલે સાબુથી હાથ ધોવા જ પડે. જમતાં પહેલાં તો બે-ત્રણ વાર. એટલે સાબુનો ખૂડદો. એન્ટિસેપ્ટિક લિક્વીડ સોપ લઈ આવ્યાં - મહેમાનો માટે.

મીનુ ને શૈલી વચ્ચે પાકી દોસ્તી જામી. શૈલી હોય ત્યાં સુધી મીનુ અમને ગણકારે નહીં. તેને વાંચવાનું હોય એટલે અમે પહેરો રાખીએ. એ મીનુને રમાડે છે કે વાંચે છે ? ઘણીવાર મીનુને બળજબરીથી નીચે લાવી એના બેડરૂમમાં મૂકી આવું.

સવારના કૃષ્ણ તડકામાં માટીમાં આળોટતી મીનુને જોઈ શૈશવ યાદ આવી જાય. મારી દીકરી તો એના ફોટા રાખે. પરીક્ષા આપવા જાય ત્યારે ખાસ ફોટો જોડે લઈ જાય. શૈલીની દરેકે દરેક બહેનપણી મીનુને ઓળખે. આખો વર્ગ મીનુની વાત જાણે. દરરોજ વર્ગમાં બધા સામે મીનુનાં પરાક્રમોની જાહેરાત થાય. શૈલી તો મીનુને સ્કૂલે લઈ જવાના નુસખા યોજે, પણ મારી ખબરદારી બધી યોજના પર પાણી ફેરવે. મીનુ કલાકો સુધી તેની પાસે બેસી રહે. એ વાંચતી હોય તે સાંભળ્યા કરે. જાણે એનું લેસન મોઢે લેતી હોય. એ દરેક વાત મીનુને કહે, ગમતી - ન ગમતી. મીનુ જાણે બધુંયે સમજતી હોય એમ મ્યાઉં કરી, આખું શરીર ઊંચું, ટકાર કરી સંમતિ આપે. શૈલી ને મીનુ સાથે હોય ત્યારે કોણ વધુ વહાલું કહેવું મુશ્કેલ બની જાય.

અમારા કરિયાણાવાળાએ જાણ કરી, બેબીબહેન આજકાલ ચોકલેટ્સ અને બિસ્કિટ્સ ખૂબ લઈ જાય છે. તપાસ કરતાં ખબર પડી, મીનુને બંને વસ્તુ અતિ પ્રિય. મીનુની તબિયત બગડશે એવું સમજાવી ઓછી કરાવી. મીનુ શાક-રોટલી, દાળ-ભાત ના ખાય. બસ દૂધ, ઘી, બિસ્કિટ, આઈસ્ક્રીમ, ચોકલેટ ભાવે. દીકરીના ટ્યુશનના શિક્ષકોએ રાવ કરી, તેનું ભણવાનું નબળું થતું જાય છે. સ્કૂલના પ્રગતિપત્રકમાં પણ કુલ માર્ક્સનો ગ્રાફ નીચો ઊતર્યો. પણ અમારા ઘરમાં ને હૈયામાં મીનુનો ગ્રાફ ઊંચો ને ઊંચો થતો હતો.

અચાનક એક દિવસ મીનુ માંદી પડી, ઊલટીઓ પર ઊલટીઓ થઈ. શૈલી ગુસ્સે થઈ, ‘ભાન નથી પડતું. આખી ને આખી ખિસકોલી ખાઈ જાય છે !’ તે દિવસે મોડી રાતે ઘરે આવ્યાં ત્યારે મીનુ ન હતી. અડધી રાતે શોધ આદરી. ખૂણેખાંચરે તપાસ કરી. પણ એ ન મળી તે ન જ મળી.

મીનુ આજે હવે અમારા મનમાં સ્થાયી થઈ ગઈ છે. જગતભરની બધી વસ્તુ એના જેવી વહાલી લાગે છે. સાથે એ બધી વસ્તુઓથી ક્યારેક તો છૂટવાનું છે, એ ઘટના સતત યાદ રહે છે. લખવાના ટેબલ ઉપરના સોફ્ટ બોર્ડ ઉપર ફોટામાં મીનુ બેઠી બેઠી, મને લખતો કાયમ જોઈ રહે છે. અડપલાં કરતી નથી. કદાચ એટલે જ કશુંક ખૂટે છે. શું ખૂટે છે ? એની શોધ જ હવે અમને જિવાડશે.

ટિપ્પણ

મૃત્યુ - અવસાન, મરણ **તગતગતી** - ચળકતી, ધ્યાન ખેંચે તેવી તેજસ્વી **ખાલીપો** - ખાલીપણું, શૂન્યાવકાશ **ઝેરકુલર** - હવાને ઠંડી કરવા માટેનું પાણી ભરેલું યંત્ર **લોહી દદડવું** - લોહીનો રેલો ચાલવો, લોહી ટપકવું **કણસી ઊઠવું** - પીડાથી ઊંકારા થવા **વિમાસણ** - શું કરવું તેની મૂંઝવણ **પેરેલિસિસ** - લકવો **ચિત્કારી** - બરાડી, ચીસ પાડી **જડબું** - દાઢીથી બે ય કાન સુધીનો હાડકાંવાળો ભાગ **રેકી માસ્ટર** - ધ્યાનથી મનના તરંગો થકી દરદીની પીડા ઓછી થાય તેવું કરનાર વ્યક્તિ **ખૂડદો** - વિનાશ **શૈશવ** - નાનપણ **સોફ્ટબોર્ડ** - ફોટા લગાડવા માટેનું બોર્ડ

રૂઢિપ્રયોગ

આંખો છલકાઈ ઊઠવી - આંખોમાં આંસુ ઉભરાવા **વહાલપનો વંટોળ જગાડવો** - અતિ વહાલ ઊભરાઈ આવવું **ભીતરના ભોગળ ખોલી દેવા** - અંતરમાં પ્રકાશ થવો. કશાકનું જ્ઞાન થવું, ખૂબ આનંદનો અનુભવ થવો **હેવાઈ થઈ ગઈ** - પરિચિત થઈ ગઈ, જાણીતી થઈ ગઈ **ખાલીપો આવવો** - ખાલીપણું આવવું **મોં માંડવું** - ખાવા માટેની તૈયારી બતાવવી. **ચીમકી મળી જવી** - ધમકી મળી જવી **બીડું ઝડપવું** - અધરું કામ કરવાનો સંકલ્પ કરવો **વધામણી આપવી** - શુભસમાચાર આપવા, ખૂશ ખબર કહેવા **માથું ખાઈ જવું** - બોલી બોલીને હેરાન કરવું

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન 1. નીચેના પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યમાં ઉત્તર આપો.

1. લેખકે મુંડન શા માટે કરાવ્યું છે ?
2. લેખકની દીકરી શૈલી મીનુ પાછળ શા કારણે ઘેલી થઈ ?
3. મીનુનું અડકવું લેખકના ભીતરના ભોગળ શા માટે ખોલી દે છે ?
4. ડોક્ટરે મીનુને પશુ દવાખાને મૂકી આવવાની સલાહ શા માટે આપી ?
5. ‘આ તો બિલાડી છે કે વાંદરી ?’ એવો પ્રશ્ન લેખકના મિત્રે શા માટે પૂછ્યો ?

પ્રશ્ન 2. નીચેના પ્રશ્નોના પાંચ-સાત વાક્યોમાં ઉત્તર આપો.

1. બાપુજીના મૃત્યુને અને મીનુના આગમનને લેખક શા માટે જોડે છે ? બાપુજીની માંદગી અને મીનુના અકસ્માતને લેખક શા માટે સાંકળે છે ?
2. મીનુ લેખકને દીકરી જેટલી જ વહાલી હતી એવું કયા કયા પ્રસંગો પરથી સમજાય છે ?
3. મીનુનો બેડરૂમ બાપ-દીકરીએ મળીને કઈ રીતે તૈયાર કર્યો ? એ દ્વારા મીનુ સાથેનો તેમનો સ્નેહસંબંધ કઈ રીતે વ્યક્ત થાય છે ?
4. લેખકનો પરિવાર ચુસ્ત શાકાહારી હતો એવું કયા કયા પ્રસંગે જણાય છે ?
5. લેખકના પરિવારમાં સાબુનો વપરાશ શા માટે વધી ગયો હતો ?
6. શૈલીએ માતાજીના ફોટા સામે અગરબત્તી પ્રગટાવી રાખેલી તે વિશે તમારો અભિપ્રાય આપો.

પ્રશ્ન 3. મીનુના અકસ્માતવાળો પ્રસંગ, દરેક વાક્યને તમારી રીતે તમારા શબ્દોમાં ફેરવીને ફરીથી લખો.

પ્રશ્ન 4. મીનુએ ઘરમાંથી વિદાય લીધી પણ લેખકના પરિવારના મનમાં સ્થાયી થઈ ગઈ તેથી પરિવારને શો લાભ થયો તે લંબાણથી સમજાવો.

પ્રશ્ન 5. નીચેના સમાસોનો વિગ્રહ કરીને ઓળખાવો.

પગલૂછણિયું, એરકુલર, મોં-નાક, અધકચરું, પ્રાર્થનારત્ન, પ્રગતિપત્રક

પ્રશ્ન 6. વાર્તામાંથી ઓછામાં ઓછા વીસ અંગ્રેજી શબ્દો શોધી કાઢો.

આટલું કરો

1. તમારા મહોલ્લા કે સોસાયટીમાં રખડતા કૂતરાની દિનચર્યા વીસ વાક્યોમાં લખો.
2. તમારા કોઈ પરિચિતે બિલાડી, કૂતરું, ગાય, ભેંસ કે કોઈ પણ પશુ પાળ્યું હોય તો તેની કેવી કાળજી લે છે તે વિશે વીસ વાક્યો લખો.
3. પશુદવાખાનાની મુલાકાત લો.

